

Sandra J. Zidarič

ADMINISTRACIJA DONALDA J. TRUMPA O AFRIKI

"Jaz nisem rasist", je namesto opravičila odločno dejal ameriški predsednik Donald Trump le nekaj dni potem, ko je v dokaj rasističnem in ksenofobičnem duhu in tonu izjavil, da ZDA ne potrebujejo imigrantov iz "umazanih držav" Afrike in Haitija. V originalu je uporabil besedo "*shithole countries*", ki je novinarjem v različnih državah po svetu povzročila kar nekaj preglavic pri iskanju čim bolj avtentičnega prevoda. Tako žaljiv način označevanja afriških in drugih držav se Trumpu ni pripetil prvič. Že med predsedniško kampanjo je npr. v Wichiti/Kansas obtožil Nigerijce in Mehičane, da kradejo službe pridnim in delovnim Američanom in če naj bi Amerika spet postala velika se bo treba znebiti Muslimanov, Mehičanov in Afričanov, predvsem Nigerijcev¹. Takrat je celo naredil seznam držav, "ki bodo zapustile Ameriko", ko bo na volitvah zmagal.²

V prvem letu na mestu predsednika ZDA je Trump večkrat pokazal svojo indiferentnost do afriške celine. Julija 2017 je zapustil srečanje G-20 sredi seje o zdravju in migracijah v Afriki. Med srečanjem G-7 maja v Italiji je snel slušalke, ko je predsednik Nigra govoril v francoščini. Septembra je med kosilom z afriškimi predstavniki v OZN večkrat napačno izgovoril ime Namibije ("Nambia"), ki jo je mogoče zamešal z Zambijo ali ne, tako kot je napačno omenil, da je epidemija mrzlice hudo prizadela Nigerijo, namesto Liberije. Na istem srečanju je govoril o gospodarskih potencialih Afrike, a očitno brez posebnega občutka za humor, ko je izjavil, da ima veliko prijateljev v ZDA, ki hodijo v Afriko, ker bi radi obogateli, kar je v luči zgodovine kolonializma v Afriki popolnoma neprimerno duhovičenje, ki je naletelo le na molk navzočih.³

¹ "If I become president, we'll send them (Africans) all home. We'll build a wall at the Atlantic shore. Then maybe we'll re-colonise them because obviously, they did not learn a damn thing from the British."

² Namibija, Kamerun, Gambija, Gana, Kenija, Lesoto, Malavi, Mauricius, Mozambik, Nigerija, Papua Nova Gvineja, Ruanda, Sierra Leone, Salomonovi otoki, Južna Afrika, Tanzanija, Uganda, Zambija itd..

³ "Africa has tremendous business potential. I have so many friends going to your countries, trying to get rich. I congratulate you. They are spending a lot of money."

februar 18, 2018

Afrika bi bila za ZDA resnično celina velikih priložnosti, če jih ne bi že zamudile. Izvoz ZDA v Afriko je z 38 milijard dolarjev v letu 2014 padel pod 20 milijard dolarjev v letu 2017.⁴ Samo za primerjavo, kitajski izvoz v afriške države je samo v prvi polovici leta 2017 znašal 47 milijard dolarjev. ZDA od leta 2005 niso v Afriki podpisale nobenega bilateralnega sporazuma na področju naložb. Vse, kar je Trump v preteklem letu naredil na področju sodelovanja z Afriko se lahko strne v nekaj točk: predlagal je 17 % rezanje sredstev zdravstvenemu programu za Afriko PEPFAR, ki so ga ustanovile ZDA, poslal je ameriške enote v Somalijo za boj proti ekstremistični skupini Al-Šabab in prodal orožje vojski Nigerije v višini 593 milijonov dolarjev. Veliko pomembnih ameriških veleposlaniških mest v afriških državah ostaja nezasedenih. V predlogu proračuna ZDA za leto 2018 je Trump samovoljno predlagal ukinitvev skladov za Afriško razvojno fundacijo, Ameriški mirovni inštitut in Ameriško agencijo za trgovino in razvoj. Gre za tri inštitucije, ki so močno vpete v afriško celino. Med Trumpove zgrešene diplomatske poteze sodi tudi ukinitvev nekaterih viz za Gvinejo, Sierra Leone in Eritrejo potem, ko so vlade teh držav zavrnilo sprejeti deportirance iz ZDA.

Nezainteresiranost in brezbržnost do Afrike kaže tudi Trumpov zunanjepolitični *team*, državni sekretar Tillerson, sekretar za obrambo Mattis in svetovalec za nacionalno varnost McMaster. Urad za Afriko v *State departmentu*⁵ je odgovoren za kreiranje politike ZDA do Afrike in skrbi za 45 ameriških veleposlaništev v Afriki, vendar še vedno deluje brez imenovanega namestnika državnega sekretarja za Afriko in pasivno, kot še nikoli ter očitno povsem v skladu s Trumpovo "predpotopno" vizijo Afrike, ki jo vidi predvsem kot prostor poln priložnosti, kjer lahko ameriški poslovneži obogatijo. Celo na nižjih ravneh je dosedanje rutinsko sodelovanje med ZDA in Afriko ovirano zaradi pomanjkanja političnih usmeritev in proračunske negotovosti, kar močno vpliva na zapletena razvojna, okoljska, trgovinska in varnostna vprašanja.

Državni sekretar Rex Tillerson je v maju lani obljubil, da bo Afrika ostala v centru pozornosti ameriške zunanje politike, a realnost priča, da so to le prazne besede, saj Trumpova

⁴ <https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c0013.html>

⁵ <https://www.state.gov/p/af/>

februar 18, 2018

administracija nevarno podcenjuje pomen Afrike za ameriške interese in ignorira cel kontinent prepoln izzivov in gospodarskih priložnosti, kar v končni fazi za ZDA pomeni tudi večje tveganje pred terorizmom in drugimi grožnjami, zmanjšuje njihovo konkurenčnost in vpliv v svetu – ocenjujejo ameriški politični analitiki. Prvi odziv Trumpove administracije na teroristične aktivnosti Al-Šababa v Somaliji je bil prodati še več orožja Nigeriji, kar, po oceni analitikov, definitivno zgreši bistvo. V Afriki je kar nekaj zelo šibkih in revnih držav, ki so izvrstne tarče za širitev terorizma in kriminala. Edina trajna rešitev za te države bi bila krepitev njihove stabilnosti, gospodarskega razvoja, vlad in državnih institucij, izobraževanja in zdravstvenih sistemov ter iskanje novih priložnosti za mlade Afričane, kar je poudaril tudi poveljnik ZDA za Afriko, general Thomas Waldhauser. Če se spomnimo le izbruha epidemije ebole od leta 2014 do 2016, med katerim se je le v štirih mesecih okužilo skoraj milijon in pol Afričanov, je povsem jasno, da afriške celine ne gre ignorirati, saj s tem lahko nastane škoda globalnih razsežnosti.

Glede škode, ki jo zaradi ignoriranja Afrike lahko utrpijo ZDA na področju gospodarske konkurenčnosti je treba omeniti, da je 40 milijonov delovnih mest v ZDA odvisnih od mednarodne trgovine, tako tudi od tudi afriških trgov. Mlada in naraščajoča populacija Afrike bo v prihodnjih desetletjih bistveno vplivala na oblikovanje svetovnega trga. Gre za dejstvo, ki ga je Kitajska hitro spoznala, saj na afriški celini deluje okrog deset tisoč kitajskih podjetij. Kitajska je že leta 2009 presegla ZDA in postala največja afriška trgovinska partnerica. Tega stanja ZDA sicer ne morejo spremeniti, vendar se s Trumpovo administracijo zadeve le poslabšujejo s spodkopavanjem trgovinskih in razvojnih agend v Afriki prejšnjih treh ameriških predsednikov, sploh Obame.

In tretjič, ZDA potrebujejo Afriko zaradi lastnih ciljev na področju nacionalne varnosti, ki jih ne morejo uresničevati same. Preprosto – afriške države v mnogih mednarodnih forumih predstavljajo največjo skupino glasov, vključno z OZN, kjer ZDA uresničujejo svoje prednostne naloge (npr. blokiranje finančnih virov terorizma, sprejemanje sankcij proti "sovražnim" režimom itd.). V tem smislu ignoriranje Afrike lahko pripelje do potrjevanja agend drugih partnerjev, ki niso v interesu ZDA. Manjša prisotnost ZDA v Afriki je v prid ne le Kitajski, ki z infrastrukturnimi naložbami v Afriki letno zbere več kot 50 milijard dolarjev, ampak tudi Rusiji, ki na račun ameriške odsotnosti širi blagovno menjavo z državami Afrike v glavnem s prodajo orožja.

februar 18, 2018

Ameriška strategija nacionalne varnosti, ki jo je Trump predstavil v decembru 2017, je glede Afrike pričakovano bolj skopa.⁶ Poudarja potencialne nove trge za ameriško blago in storitve, pri čemer definira Kitajsko kot največjo ekonomsko tekmo v Afriki, ki jo "ZDA morajo prehiteti". Kitajska v Afriki čedalje bolj krepi svojo gospodarsko in vojaško prisotnost, pogosto v sodelovanju s skorumpiranimi afriškimi elitami in na način, ki spodkopava dolgoročnejši razvoj afriške celine, navaja ameriška strategija nacionalne varnosti in altruistično ponuja Afriki ne le sodelovanje, ampak tudi partnerstvo in pomoč, ki so je vsekakor pripravljene tudi odtegniti v primeru zlorabe s strani skorumpiranih afriških elit. Strategija poudarja samo še eno skrb v zvezi z Afriko – terorizem in migracije. V ta namen je treba v afriških državah spodbujati gospodarski razvoj in priložnosti, krepiti njihove demokratične institucije, kar jih bo naredilo bolj močne v boju proti terorizmu in ilegalnim migracijam. Dokaj splošno napisano, vendar z jasnim poudarkom, da so ZDA pripravljene sankcionirati vlade držav, ki ravnaajo v nasprotju z omenjenim.

Zanimivost Trumpove strategije nacionalne varnosti nasploh je mogoče tudi v tem, da je na 55 straneh le enkrat omenil človekove pravice, za razliko od Obamove strategije iz leta 2015, kjer so človekove pravice omenjene 16 krat na 29 straneh dolgem dokumentu.

Kakorkoli, dejstvo je, da Trumpova administracija v svojem prvem letu ni definirala konkretnije strategije do Afrike. Zato toliko bolj pridejo do izraza Trumpova verbalna aroganca, brezbržnost in ignoranca do te celine. A če ravnamo po logiki, da je iz vsega slabega moč izvleči na dan tudi kaj dobrega, bi lahko Trumpovo vztrajno žaljivo in poniževalno obnašanje do držav Afrike, Karibov in Latinske Amerike, območij, ki jih je Zahod od konca 15. stoletja oropal človeških in naravnih virov, uporabili tudi kot priložnost za Američane in Zahodni svet, da se po 500 letih zatiskanja oči ali vsaj brezbržnosti do zgodovinskih dejstev v zvezi z afriško celino in omenjenimi regijami končno soočijo z realnostjo, poudarja Washington Post.⁷ "Zaklad", pripeljan nekoč iz Afrike v verigah, je eden najpomembnejših dejavnikov, ki so prispevali k vzponu Zahoda in njegovi dominaciji na svetovni ravni. Poudarjanje vrednot, ki naj bi bile naravno vgrajene v Zahodni svet, vključno

⁶ *National Security Strategy of the USA* – December 2017

<https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>

⁷ Trump's profane description disregards Africa's crucial role in making America a world power: Howard W. French: Washington Post, January 14. 2018

februar 18, 2018

z umnostjo in inovativnostjo ter prepričanostjo v superiornost bele rase, je čista zabloda, pa naj jo plasirajo na bolj prefinjen način ali arogantno, kot to počne Donald J. Trump. Ali z drugimi besedami – razvoj in napredek, ki ju nekatere države oz. narodi razumejo kot njihovo lastno naravno pogojeno stanje in veličino, pogosto slonita na krvi in znoju drugih narodov.⁸

⁸ Isto: " ... as W.E.B. du Bois wrote nearly a century ago. "modern commerce and industry was founded" on the labor of people who came from what some nowadays blithely refer to as trash countries."